

POROČILO O DELU ETIČNE KOMISIJE ORGANIZIRANEGA PROSTOVOLJSTVA V MANDATU OD 6. DECEMBRA 2011 DO 6. DECEMBRA 2013

Etična komisija je delovala v sestavi: Liana Kalčina, predsednica, Branka Bukovec, Dejan Crnek, Marjeta Čič, Ana Damij, Imre Jerebic, Ivan Kramberger, Kristina Nemanič, Dijana Pantić in Janez Pezelj. V dvoletnem mandatu se je sestala sedemkrat in obravnavala pet pobud oz. primerov.

Izpostavitvi velja le nekatere najpomembnejše ugotovitve in stališča komisije, oblikovana ob obravnavanju prispelih in lastnih pobud, ki so objavljena tudi na spletnih straneh organiziranega prostovoljstva.

1. Pritožbo prostovoljcev o nekorektnem ravnanju odgovornih oseb v eni od slovenskih bolnišnic

Ugotovili smo, da so bili tako s strani prostovoljcev, kakor tudi s strani bolnišnice, opravljeni poskusi reševanja nakopičenih problemov, vendar v medsebojni komunikaciji niso uspeli razrešiti zatrjevanih nesoglasij. Etična komisija je priporočila bolnišnici in priporoča tudi vsem prostovoljskim organizacijam, da rahločutno prisluhnejo vsem mnenjem ter predlogom prostovoljcev za izboljšanje sodelovanja in prostovoljskega dela ter da dopustijo sodelovanje, participacijo prostovoljcev pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju programa prostovoljskega dela ter pri analizi uspešnosti, smotrnosti in kakovosti prostovoljstva. Komisija tudi priporoča tako organizacijam kakor tudi prostovoljcem, da namenijo več pozornosti kakovostni medsebojni komunikaciji za reševanje sporov ter se izogibajo reševanju nesoglasij na nestrpen in konflikten način, zlasti pred uporabniki prostovoljskega dela.

V pobudi so prostovoljci zatrjevali, da jim bolnišnica ni posredovala vseh nujnih informacij o tem, katera znanja in katere tečaje bi morali opraviti, da bi lahko opravljali prostovoljsko delo. Etični kodeks izrecno opredeljuje nalogo organizacije prostovoljskega dela, da prostovoljca ustrezno usposobi za opravljanje prostovoljskega dela. Neetično je, da prostovoljska organizacija izpostavi kot razlog za prekinitev sodelovanja prav dejstvo, da prostovoljec nima opravljenega nekega tečaja, za katerega sploh ni vedel, da bi ga v času usposabljanja moral opraviti. Etična komisija zato priporočila vsem prostovoljskim organizacijam, da pripravijo pregled tistih temeljnih informacij, znanj in usposobljenosti, ki so nujne za opravljanje prostovoljnega dela ter za njihovo pridobitev pripravi ter redno izvaja programe izobraževanja in usposabljanja.

Etična komisija meni, da je prostovoljsko delo v bolnišnicah, domovih za starejše, zaporih in mnogih drugih zavodih dobrodošlo, dokler prispeva k večji človečnosti, bogati osnovno dejavnost in poslanstvo organizacij in dokler prostovoljci s svojim delom prispevajo k boljšemu odnosu do uporabnikov ter prispevajo dodatno vrednost (dimenzijo) v medčloveških odnosih. V primerih, da prostovoljci, po mnenju prostovoljske organizacije, delujejo otežujoče in konfliktno in sporazumi, kljub prizadevanjem koordinatorjev in vodij prostovoljnega dela niso uspešni, imajo organizacije pravico enostransko, brez privolitve prostovoljca, prekiniti dogovor o prostovoljnem delu, brez soglasja prostovoljke ali prostovoljca. Vendar Etična komisija ugotavlja, da prostovoljcem ni bila podana pisna odpoved prostovoljskega dela. Komisija priporočila vsem organizacijam prostovoljskega dela, da odpoved o sodelovanju vedno podajo tudi v pisni obliki.

Prostovoljec nudi svoje 'človeške' vire. V nobenem primeru ne sme empatije uporabnikov izkoriščati za pridobitne dejavnosti (npr. uporabnikom prodajati različne izdelke ali storitve). Etična komisija zato priporoča, da prostovoljske organizacije posebej in izrecno opozorijo vse prostovoljce na neetičnost in tako na nesprejemljivost izkoriščanja položaja prostovoljca za podjetniške, prodajne ali promocijske storitve, ki naj bi jih bili deležni uporabniki prostovoljskega dela.

Etična komisija meni, da prostovoljci predstavljajo velik doprinos k človeku bolj prijazni družbi in k družbeno odgovornemu sobivanju. Vendar je odgovornost prostovoljca velika. Skrbeti mora za ugled prostovoljstva in prostovoljskih organizacij oz. organizatorjev prostovoljskega dela in svoje delo opravljati in predstavljati na način, ki ne zavaja javnosti, ni lažen, ne podcenjuje dela drugih prostovoljk in prostovoljcev ter organizacij. S svojimi izjavami, kakor še piše v Etičnem kodeksu, ne škodi dobrobiti in ugledu prostovoljstva, uporabnikov in prostovoljske organizacije, tudi po morebitnem razhodu, ki je prizadel katerega od udeležencev.

2. Etična komisija organiziranega prostovoljstva je v letu 2011 sprejela pobudo posameznika za podajo mnenja v zvezi z neodzivnostjo društva, na katerega je posredoval prošnjo za včlanitev v društvo

Ker ni dobil odgovora, je društvo zaprosil za informacijo o razlogih za popoln molk in neodzivnost, zlasti zato, ker so v vmesnem času že sprejeli nove člane društva. Trdil je, da gre za kršitev Zakona o prostovoljstvu (ZProst), obliko diskriminacije ter vprašal ali gre morda tudi za kršitev Etičnega kodeksa organiziranega prostovoljstva.

Komisija je ugotovila, da je etično in pričakovano ravnanje vsake prostovoljske organizacije, da organ organizacije, ki po temeljnem aktu društva odloča o sprejemu v aktivno članstvo, vsako prošnjo za sprejem obravnava in svojo odločitev (najsi bo pozitivno ali negativno) sporoči predlagateljici / predlagatelju. Tako bo oseba, ki je prošnjo posredovala, imela možnost morebitne pritožbe na odločitev društva ter možnost iskanja sodnega varstva.

Etična komisija poudarja, da imajo prostovoljske organizacije suvereno pravico do odločitve o primernosti prostovoljke ali prostovoljca za določeno prostovoljsko delo. Vendar priporoča vsem prostovoljskim organizacijam, da na vse ponudbe o prostovoljskem delu odgovori (najsi bo pozitivno ali negativno). V primeru nezmožnosti vključitve v določeno prostovoljsko delo naj ponudnika po potrebi preusmeri ali mu pomaga pri izbiri drugega ustreznega prostovoljskega dela.

3. V svojem tem mandatu je Etična komisija obravnavala tudi lastno pobudo o otrokovi pravici do zasebnosti v medijih. Po daljši razpravi smo oblikovali stališča in bili pobudniki za organizacijo posveta o teh vprašanih, ki je bil v Ljubljani, 27. septembra 2013, v organizaciji Središča ZIPOM (koalicija NVO za zaščito otrokovih pravic s sedežem pri ZPMS) in Varuha človekovih pravic Republike Slovenije.

Stališča Etične komisije so bila povzeta v končnih ugotovitvah iz omenjenega posveta. V njih smo zapisali, da v slovenskih medijih večkrat prihaja do razkrivanja identitete otrok in razgaljanja njihove zasebnosti, tudi v primerih, ko za to ni posebnega interesa javnosti.

Ugotovili smo tudi, da so žal nekateri mediji le še tržno blago, ki se bolje prodaja z zgodbami, v katerih se razkrivata beda, stiska in brezup družin, zlasti otrok in mladostnikov, mnogokrat tudi z nespoštovanjem temeljnih pravic otrok, tudi do zasebnosti in do družinskega življenja.

Zato smo pozvali slovensko javnost, starše ali skrbnike otrok, medije in vse, ki skrbijo za blaginjo otrok, da spoštujejo pravico otrok do zasebnosti ter jih varujejo pred neupravičenim razkrivanjem v javnosti v vseh primerih, ko je razkritje v nasprotju z dolgoročnimi interesi otrok. Posebej so občutljivi in ranljivi otroci in mladoletniki, ki jih je doletela nesreča ali družinska tragedija, otroci z motnjami v duševnem razvoju ter druge skupine otrok s posebnimi potrebami, mladoletniki v sodnem, upravnem ali v kakršnemkoli drugem postopku.

Pozivali smo najodgovornejše v slovenskih medijih, urednice in urednike ter novinarke in novinarje, k spoštovanju najvišje ravni etičnosti pri pripravi novinarskih prispevkov, v katerih razkrivajo zasebnost otrok ter pri tem upoštevajo vse

pravice otrok, zajamčene z domačimi in mednarodnimi dokumenti o varstvu človekovih pravic kakor tudi lastne samo-regulativne standarde, zapisane v Kodeksu novinarjev Slovenije. Sprejeli smo priporočilo vsem, ki poročajo ali posredujejo javnosti podatke o otrocih, da sprejmejo lastna priporočila ali pravila za ravnanja v takšnih primerih. ZIPOM nadaljuje s svojimi aktivnostmi in tako za novinarje organizira v četrtek, 12. decembra 2013, delavnico, Kako novinarji varujejo zasebnost otrok.

Vse pobude je komisija skrbno preučila in na njih odgovorila, hkrati pa iz pobud zapisali splošna priporočila prostovoljskim organizacijam ter prostovoljkam in prostovoljcem.

Članice in člani Etične komisije v tem mandatu se zahvalujemo za zaupanje, podano pred dvema letoma, in želimo novoizvoljeni komisiji uspešno nadaljevanje dosedanjega dela.

V imenu Etične komisije (v mandatu 2011 – 2013)

Predsednica Liana Kalčina